



Beväpnade organisationer i Sverige under mellankrigstiden

En jämförelse mellan kommunistiska och nationalistiska beväpnade organisationer

Martin Edvardsson

C-uppsats Militärhistoria HT 2022

Handledare: Håkan Jakobsson

Abstract

The research problem of this study has been to compare armed organizations in the Swedish inter war period in a systematic way through the theoretical framework of the monopoly of violence. This has been done in the effort to demonstrate how the Swedish state viewed the level of threat that these organizations proposed based on certain criterias. This is something that hasn't previously been done and it's important analyze since it demonstrates how the state works under enormous amounts of stress and what the state deems to be of highest risk during these special times.

The purpose of the study has been to answer how the state viewed the different armed organization's threat levels. Was it based on ideological views or was it based on something different? To answer this the study used three different research questions: What did the armed organizations have as their motive? What resources did the organizations have? And how did the state view the threat levels of the different organizations?

As already noted the study was conducted within the framework of Max Weber's theory on the monopoly of violence. This theory implies that in order to have a successful state you need to be able to have the exclusive right to use violence within a specific area. Hence the state needs a monopoly of violence and therefore violence becomes a form of politics and the pursuit of power and influence. This theory should help demonstrate both why these organizations choose to take to arms but also how their different aspects affect their levels of threat perceived by the state. This study has been done primarily through a qualitative text analysis with a hermeneutic approach and comparative elements applied to it.

This study has found that the organization's ideology seems to be the major aspect that increases the perceived threat levels but that there also are two other aspects that do this. The second is the motive behind why the organization has chosen to become armed. If the motive is to be able to conduct revolution this greatly increases the perceived levels of threat. The third aspect is the amount of resources that these organizations have, the more resources that they are in control of, the greater their potential threat and hence perceived threat levels.

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Forskningsläge	3
1.3 Problemformulering	8
1.4 Syfte och frågeställningar	9
1.5 Avgränsning	9
2. Metod och teori	10
2.1 Metod	10
2.2 Teoretisk koppling	11
3. Material och källdiskussion	12
4. Undersökning, empiri och analys	15
4.1 Empiri	15
4.2 Analys	22
5. Avslutning	26
5.1 Resultat	26
5.2 Slutdiskussion	33
5.3 Tidigare forskning och teoretisk anknytning	35
5.4 Problematik	38
5.5 Fortsatt forskning	39
6. Källförteckning	41
6.1 Referenslitteratur	41
6.2 Otryckta källor	42

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige var under mellankrigstiden i en situation där det kommunistiska hotet fortfarande ansågs vara stort, både på internationell och nationell nivå. Socialdemokraterna var för första gången en del av Sveriges dåvarande koalitionsregering och försvarsfrågan sågs inte längre som lika viktig efter Tsardömets fall. Den turbulenta politiska situationen i kombination med de militära nedskärningarna ledde till att den kommunistiska skräcken, speciellt i borgarklassen men även majoriteten av samhället, var på sin höjdpunkt. Det fanns ingen konsensus kring hur stort det faktiska hotet var och situationen ledde till att polisens förmåga att försvara folket ifrågasattes, speciellt i fascistiska rörelser. Folket valde därför att, i misstro för polisens förmåga att skydda dem, ta ansvaret att skydda samhället i sina egna händer. Beväpnade organisationer bildades med inspiration från närliggande länder som ett alternativt försvar mot kommunisterna. Samtidigt som dessa beväpnade organisationer bildades för samhällets försvar fanns det delar inom polisen som även gjorde allt i sin makt för att stärka försvaret mot en kommunistisk revolution, både på laglig väg men även genom olagliga samarbeten med dessa enskilda beväpnade organisationer.

1.2 Forskningsläge

Mellankrigstiden Sverige och Europa

Mellankrigstiden Sverige och Europa av Jan Linder är en bok skriven för att belysa tiden mellan det första världskriget och det andra. Linder menar att mellankrigstiden är försummad och att det ofta kan verka som att första världskriget successivt gick över till det andra men han menar att detta inte var fallet.¹ Linders bok berör ett flertal områden under mellankrigstiden men det som starkast kan kopplas till forskningsläget är hans flera kapitel om det politiska läget. Linder beskriver det politiska läget i en kronologisk ordning från 1917-1939 och varför den svenska säkerhetsfrågan inte längre var lika politiskt viktig efter Tsardömets kollaps.²

Boken har sin plats i forskningsläget eftersom att den väldigt väl beskriver det politiska läget under mellankrigstiden. Det politiska läget är väldigt centralt för att

¹ Linder, Jan. *Mellankrigstiden Sverige och Europa*. Författares Bokmaskin, 1993. S. 5

² Linder S.164

förstå de olika ideologiskt drivna väpnade organisationerna och boken blir därför även väldigt viktig för att förstå den kontext som situationen utspelade sig i.

Från Savolaxbrigaden till Särskilda skyddsgruppen

Från Savolaxbrigaden till Särskilda skyddsgruppen, Svenska specialoperationer och specialförband från medeltid till 1995 är en bok skriven av Fredrik Eriksson, Lars Ericson, Wolke och Gunnar Åselius. Boken berör främst specialoperationer i svensk historia men den handlar även om svenska specialförband. Boken är skriven med syftet att belysa de svenska specialoperationerna samt förbanden eftersom att det är något som inte generellt förknippas med Sverige.³ Boken behandlar specialoperationer och förband i en kronologisk ordning från medeltiden till slutet av 1900-talet. Slutsatsen av boken är egentligen att krigsmakter genom alla tider har haft behov för specialoperationer men att forskning tyder på att specialförband är något som uppstår under mellankrigstiden på grund av teknisk utveckling. Detta är något författarna inte håller med om och menar att det finns både specialoperationer samt förband genom tiderna men att dessa måste placeras i deras specifika historiska kontext för att förstås.⁴ Boken beskriver läget under Sveriges mellankrigstid väldigt bra gällande de kopplingar som fanns mellan kommunistiska partier och beväpnade organisationer.

Arbetshistoria idag: rapport från arbetarhistorikermötet i landskrona i maj 2007

Boken arbetshistoria idag, rapport från historikermötet i Landskrona i maj 2007 är en bok grundad i bidrag från konferensen som sedan publiceras i en bok i form av antologier.⁵ Victor Lundbergs bidrag heter "Modernitet och makt, män och maskingevär. Annotationer i text och bild om Munckska kåren och den organiserade fascismen i mellankrigstidens Sverige." Lundberg beskriver hur och varför Munckska kåren bildades.

³ Eriksson, Fredrik. Ericson, Wolke. Åselius, Gunnar. *Från Savolaxbrigaden till Särskilda skyddsgruppen*. Nordic Academic Press, 2022. S. 7

⁴ Eriksson, Ericson & Åselius S. 293

⁵ Olofsson, Magnus. *Arbetshistoria idag. Rapport från arbetarhistorikermötet i Landskrona i maj 2007*. Centrum för Arbetshistoria, 2009. S. 5

Munckska kåren var en frivillig försvarskår mot en kommunistisk revolutionen.⁶ Bror Munck skapade Munckska Kåren på grund av politiska spänningar och lyckades skapa en välorganiserad och välbeväpnad antikommunistisk skyddskår som arbetade i allmänheten och samtidigt i skuggan. Kåren hade tydliga kopplingar till eliten vilket inkluderade adeln, polisen, militären och bankmän.⁷

Lundberg avslutar sitt bidrag med tre olika teoretiska sätt att förstå Munckska kåren. Det första sättet är att fruktan för socialism och kommunism spred sig under mellankrigstiden och skapade tvivel om ifall staten kan skydda samhället mot kommunismen. I det här perspektivet är kåren opolitisk och bara en illegal sammanslutning.⁸ Det andra sättet är att det är en konservativ reaktion i det svenska samhället som kämpade för att minimera demokratisk förändring. Lundberg menar att det då blir en reaktionär maktmanifestation.⁹ Det sista sättet att förstå kåren är att det är en fascistisk ideologisk och social organisation som genom kommunistkräck och fascistiska idéer legitimerade att ta över det statliga våldsmonopolet.¹⁰ Lundbergs bidrag passar forskningsläget perfekt och har tre stycken väldigt intressanta teoretiska perspektiv på hur beväpnade organisationer kan ses. Det är den sista teorin jag finner mest intressant av de teorier som Lundberg presenterade och det är en teori jag även själv kommer att använda och bygga vidare på för att skapa det teoretiska ramverket för uppsatsen.

Historielärarnas förenings årsskrift 2003

Bengt Nilsson skriver i boken Historielärarnas förenings årsskrift 2003 uppsatsen "Kamp mot inre fiender: general Muncks skyddskår 1927-1935" vars syfte är att granska den hemliga skyddskåren i frågor kring var och varför den bildades, vad dess syfte var och hur dess politiska kopplingar såg ut.¹¹ Sverige var i en situation där det kommunistiska hotet fortfarande ansågs vara stort i kombination med militära nedskärningar var den kommunistiska skräcken i borgarklassen väldigt stor.

⁶ Olofsson S. 12

⁷ Olofsson S. 261

⁸ Olofsson S. 257

⁹ Olofsson S. 258

¹⁰ Olofsson S. 259

¹¹ Nilsson, Bengt. *Historielärarnas förenings årsskrift 2003*. Historielärarnas förening, 2003. S.19

Den fascistiska rörelsen var även vid tillfället svagt och man var orolig över att polisen inte kunde skydda samhället. Dessa aspekter ledde enligt Nilsson till bildandet av den hemliga borgerliga skyddskåren. Den hemliga kåren kom att synliggöras 1931 men det är oklart när kåren egentligen slutade verka. Det lär vara någon gång mellan synliggörelsen av kåren 1931 och 1934 då privata beväpnade grupper blev olagligt i Sverige. Kåren var formellt opolitisk men den hade genom hela sin livstid väldigt starka kopplingar till högerkanten och borgarklassen.¹²

Historielärarnas förenings årsskrift 2005

Bengt Nilssons uppsats "Polisledningen i Stockholm och rädslan för kommunistisk revolution" ingår i boken *Historielärarnas förenings årsskrift 2005* och Nilssons artikel syftar till att klargöra hur polisen i mellankrigstidens Sverige såg på risken för en kommunistisk revolution.¹³ 1924 splittrades det kommunistiska partiet i två delar varav ena kom att bli en marionett för Moskva och var en del av den kommunistiska tredje internationalens organisation och fick frekvent ekonomiskt stöd av Sovjet. Det är denna grupp den svenska polisen var orolig över men hotet kom att svalna av 1929 när partiet återigen splittrades och försvagades.¹⁴ Hotet från kommunismen sågs som väldigt aktuellt 1924 då kommunistiska revolutionsförsök förekom i närliggande länder men åsikterna kring detta var splittrade i Sverige, somliga ansåg att en kommunistisk revolution i Sverige endast skulle underminera partiet och att de logiskt sett istället bör satsa på att genom regeringen försöka vinna anhängare från socialdemokraterna.¹⁵ På grund av splittrad konsensus kring kommunisternas egentliga risk för revolution och ett flertal läckta planer kring kommunistisk revolution ledde detta till att somliga tog förberedandet mot en revolution i egna händer, detta inkluderade till exempel polismästare Hårleman som i hemlighet köpte in automatgevär för försvaret av polishuset mot kommunisterna.¹⁶

¹² Nilsson S. 40

¹³ Nilsson, Bengt. *Historielärarnas förenings årsskrift 2005*. Historielärarnas förening, 2005. S. 29

¹⁴ Nilsson S. 30

¹⁵ Nilsson S. 32

¹⁶ Nilsson S. 35

Anledningen till varför jag placerar bägge Nilssons verk i forskningsläget är eftersom att han skriver utförligt om de olika sidorna av konflikten kring samarbetet mellan polisen och Munckska kåren och om kommunisterna. Att studera bägge sidor ger en förbättrad insikt i hur situationen faktiskt såg ut och att förstå polisens rädsla för kommunisterna blir väsentligt för att förstå varför de bland annat samarbetade med Munckska kåren.

Sammanfattning

Forskningsläget visar på att det under mellankrigstiden i Sverige fanns flera olika beväpnade enskilda organisationer men att dessa generellt representerades antingen av kommunister eller nationalister och att dessa organisationer motiverades på en ideologisk grund. Sverige var under mellankrigstiden i en väldigt politiskt turbulent situation där militären undergick nedskärningar och försvaret sågs inte längre lika viktigt på statlig nivå. Den kommunistiska skräcken var i samhället på sin topp och de olika extremerna inom ideologiska organisationer började skapa en misstro för varandra och polisens förmåga att hantera situationen. Denna misstro för staten ledde i sin tur till att de ideologiska organisationerna beväpnade sig och därav skapade enskilda beväpnade organisationer för att kunna skydda sig mot den andra sidan av det ideologiska spektrumet. En splittrad konsensus inom staten och polisen innebar även att delar av polisen tog på sig ansvaret att skydda samhället och gjorde allt i sin makt för att förbereda samhället mot en kommunistisk revolution utan att få ett officiellt stöd av staten för detta.

Litteraturanalys

Den organisation som har störst representation i litteraturen är Munckska kåren men det kommunistiska partiet har även en relativt prominent plats i forskningsläget. Dessa organisationer representerar även relativt bra de olika ideologiska sidorna och därav bygger litteraturen en bra grund för denna undersökning. Linders bok beskriver även den historiska kontexten i mellankrigstidens Sverige vilket blir väsentligt för att kunna förstå stora delar av undersökningen. Det största problemet med forskningsläget som har använts är att majoriteten av litteraturen endast har kapitler som är relevanta för ämnet. Det finns inte särskilt mycket litteratur som är helt dedikerat till detta område.

Den enda använda litteraturen som är helt dedikerad till området är Linders bok om mellankrigstiden i Sverige och Europa men detta verk är egentligen det med svagast koppling till situationen utan förklarar egentligen bara kontexten till den. De andra verken berör endast området i form av kapitel och antologier och även fast dessa är väldigt bra är det också relativt korta. Majoriteten av litteraturen har heller inte en teoretisk utgångspunkt utan är endast förklarande. Det är endast i Lundbergs bidrag där det finns en teori med direkt koppling till situationen som handlar om just beväpnade organisationer i mellankrigstidens Sverige medan Erikssons, Ericson, Wolke och Åselius teori berör svenska specialoperationer i helhet. Lundberg presenterar dock tre väldigt intressanta teorier som håller en stor relevans till uppsatsen där en av teorierna som redan nämnts inspirerade det teoretiska ramverket för arbetet. Att verken endast berör området i så pass kortfattad mening är långt ifrån optimalt men de presenterar ändå forskningsläget relativt väl och täcker alla de delar uppsatsen kommer att beröra.

1.3 Problemformulering

Det finns alltså redan litteratur som berör de enskilda beväpnade organisationerna i Sverige under mellankrigstiden men det finns ingen litteratur som jämför dessa beväpnade och ideologisk drivna organisationer med varandra på ett systematiskt sätt. Att jämföra organisationer i det teoretiska ramverket av våldsmonopolet, där flera olika former av beväpnade organisationer presenterar olika utmaningar för staten att bemöta ger en bra inblick i hur staten såg på dessa organisationer. De olika utmaningar organisationerna innebär för det statliga våldsmonopolet demonstrerar genom en systematisk jämförelse vad det är för aspekter i organisationerna som staten ser som problematiska för dess kontroll. Detta innebär att det går att se hur staten bygger upp en föreställd hotbild bland de olika organisationerna och vad det är för aspekter som anses mer eller mindre problematiska från statligt håll.

Situationen blir vetenskapligt och militärhistorisk intressant eftersom att situationen demonstrerar hur staten i en politiskt turbulent och osäker situation agerar. Att veta hur den svenska staten tidigare har agerat under situationer där landet både riskerat att dras in i ett världskrig samtidigt som det stod inför risken för ett inbördeskrig blir väldigt viktigt att förstå.

Staten måste lyckas upprätthålla en balans i samhället och göra allt i sin makt för att förhindra konflikter samtidigt som den måste vara en rättvis och välfungerande demokrati i ett läge där folket är rädda för en kommunistisk revolution. Att förstå hur staten tidigare har undvikit konflikter förr blir väsentligt för uppdraget att undvika ytterligare konflikter i framtiden och för att förstå hur man ska hantera liknande krissituationer. Just detta exempel anser jag vara ett väldigt bra exempel för just detta, även om staten inte hanterade den nationella och internationella situationen perfekt blir det viktigt att förstå vad som fungerade och vad som inte gjorde det. Uppsatsen kommer som sagt att titta på hur staten byggde upp hotbilder på de olika beväpnade organisationerna i Sverige under mellankrigstiden vilket inte tidigare är gjort och vilket är något som kan hjälpa till att förklara hur Sverige hanterade denna ytterst komplicerade situation.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att jämföra enskilda beväpnade organisationer under mellankrigstiden i Sverige. Var det så att staten såg olika på beväpnade organisationer baserat på ideologisk grund eller baserades hotbilder på något annat? För att kunna besvara detta kommer följande frågeställningar att användas.

Frågeställningar

- Vad hade de beväpnade organisationerna för motiv?
- Vilka resurser hade organisationerna?
- Hur föreställde sig staten hotbilden av de olika organisationerna?

1.5 Avgränsning

Avgränsningen i uppsatsen tidsmässigt är mellankrigstiden i Sverige 1918-1939. Denna avgränsning används eftersom att syftet med uppsatsen är att jämföra de beväpnade organisationerna i Sverige under mellankrigstiden. Majoriteten av materialet håller sig dock inom kortare tidsspann än detta. Materialet som har använts i uppsatsen är avgränsat till delen på arkivet kallad "sakkunnige ang beväpnade enskilda sammanslutningar". Detta material har inkluderat all empiri som är använt i uppsatsen. Anledningen till att materialet är avgränsat till just detta material är eftersom att materialet är väldigt passande för undersökningen och omfattar väldigt mycket empiri som på egen hand kan besvara alla de frågor som ställs.

Samlingen med materialet är även redan väldigt stort och att analysera detta material är oerhört arbetsintensivt. Att inkludera ytterligare material inte skulle hinnas bearbetas inom uppsatsens tidsomfång. Ytterligare material hade kunnat nyanserat arbetet men för just detta arbete hade det varit lite för överambitiöst. En tematisk avgränsning har även gjorts inom det använda materialet och håller sig till det material som berör de olika beväpnade organisationerna då detta arkiv även inkluderade en mängd material som inte håller en stor betydelse för undersökningen.

2. Metod och teori

2.1 Metod

En kvalitativ textanalys kommer vara den främsta metoden för genomförandet av uppsatsen. Metoden kommer att ha en ansats efter ett hermeneutiskt förhållningssätt för att belysa och förklara delar av empirin. Det hermeneutiska förhållningssättet är inkluderat är för att kunna förstå och tolka empirin på ett korrekt sätt.¹⁷ Den kvalitativa textanalysen kommer även att ha jämförande inslag för att hjälpa till att tolka och förstå resultatet. Detta eftersom att den jämförande metoden hjälper till att förklara strukturer.¹⁸

Den kvalitativa textanalys kommer även att användas i uppsatsen för att ta fram det innehåll i empirin som är väsentlig för arbetet, detta görs genom en noggrann läsning av delar av texten i respekt till helheten samt dess kontext.¹⁹ Eftersom att delar av frågeställningarna berör frågor som inte besvaras rakt av i texten blir en kvalitativ textanalys även viktig för att kunna förstå vad det är som texten egentligen säger. Delar av de svar som söks skrivs inte rätt av i materialet och måste därför till viss del tolkas genom kontext och att läsa mellan raderna. Detta gör även att förstå kontexten till situationen ännu viktigare. Delar av texten ställs sedan i jämförelse med varandra för att jämföra likheter och skillnader och vad för konsekvenser dessa aspekter får på resultatet.²⁰

¹⁷ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, towns, Wängnerud. Metodpraktikan, *Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Författarna och Wolters Kluwer Sverige AB, 2017. S. 210

¹⁸ Berglund, Louise. Ney, Agneta. Historikerns hantverk, *Om historieskrivning, teori och metod*. Författarna och studentlitteratur, 2015. S. 161

¹⁹ Ibid S. 211

²⁰ Ibid S. 213

I uppsatsen kommer detta innebära att likheter och skillnader mellan olika beväpnade organisationer kommer att samlas genom noggrann läsning för att sedan definiera dessa likheter och skillnader och ställa dem mot varandra. Inhämtningen av allt material kommer även att ske i respekt till den historiska kontexten samt delar och helheten av materialet. Sedan kommer dessa aspekter att användas i jämförelse med varandra för att kunna belysa hur staten bygger upp hotbilder baserat på de olika aspekterna och därav kunna utgöra vilka aspekter det är som påverkar vad. Väsentliga delar av organisationerna kommer alltså att användas för jämförandet av specifika aspekter mellan de beväpnade organisationerna, för att sedan genom detta kunna förklara vad det är som påverkar statens föreställda hotbild av organisationerna.

2.2 Teoretisk koppling

För att kunna förstå vad de beväpnade organisationerna hade för motiv bakom sin uppkomst och för att förstå dess föreställda hotbild av staten blir det väldigt viktigt att förstå hur en stat fungerar och varför en beväpnade organisationer finns samt varför de är ett hot.

Teorin som kommer att användas är en teori om våldsmonopol av Max Weber. Weber menar att det som definierar en lyckad stat är dess exklusiva rätt att använda våld inom ett specifikt område. Personer och organisationer kan även använda våld legitimt men bara så långt som staten tillåter detta. Staten har därför ett monopol på våld och politik blir därför strävan att ta del av makten eller inflytande som staten besitter.²¹ Våldsmonopolet fungerar bara så länge folket går med på att ge upp rätten att bruka våld i utbyte mot säkerhet från staten i form av ett statligt kontrollerat våldsmonopol. Våldsmonopolet sätts i en situation där det inte längre kan garantera samhällets säkerhet ifall det finns utomstående beväpnade organisationer som tar del av denna makt. Denna situation kommer då även att motivera folk att ta till vapen för att istället själva kunna garantera sin egen säkerhet och denna situation blir väldigt tydlig i fallet av de ideologiskt motsatta beväpnade organisationerna. Teorin kommer i uppsatsen användas för att analysera de beväpnade organisationerna och staten.

²¹Max Weber, David S. Owen, Tracy B. Strong, Rodney Livingstone. *The Vocation Lectures: Science As A Vocation, Politics As a Vocation*. 2004 S. 106

Teorin kommer även att användas för att förklara varför de beväpnade organisationerna strävar efter att antingen ta del av, eller motsätta sig våldsmonopolet. Det behöver nödvändigtvis inte vara så att en organisation går emot staten för att ta del av denna makt utan ett samarbete mellan organisation och staten kan vara ett enklare sätt att åstadkomma detta. Även om en organisation börjar samarbeta med staten på legitim väg kommer detta dock inte betyda att de tagit del av makten utan några som helst problem utan detta kommer då att starta en motreaktion av motsatta organisationer vilket i sin tur kommer att leda till en kapprustning mellan oppositionen. Teorin om våldsmonopolet kommer även att användas för att analysera den föreställda hotbilden staten ser hos de beväpnade organisationerna. Baserades hotbilden endast på den möjlighet att en organisation kan gå emot våldsmonopolet eller grundades den till stor del i de ideologier och gemensamma intressen som staten hade med de olika beväpnade organisationerna?

3. Material och källdiskussion

Materialet som har använts har varit delar av samlingen “sakkunnige ang beväpnade enskilda sammanslutningar”. Detta material är från riksarkivet på Marieberg och består av ett brett utbud av flera olika sorters källor. Allt material i arkivet har varit i fysiskt format och endast kunnat läsa på plats i riksarkivet. Dessa källor inkluderar tidningar som “Landstorms Mannen Organ för Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund”, undersökningar från detektivpolisen, brev till justitiedepartementet, svenska författningssamlingar och flera sammanträden mellan de sakkunniga för att nämna några olika former av materialet.

Eftersom att materialet är så pass brett har det inneburit att det varit tillfredsställande för att kunna göra en omfattande uppsats kring ämnet utan att behöva inkludera utomstående källor. Eftersom att spannet på olika former av källor har varit så brett har det även inneburit att somliga källor som har använts för att bygga upp empirin kan ses som mer trovärdiga än andra, detta är något som kommer diskuteras utförligare i äkthetskriterierna nedan.

Materialet kommer att tittas på genom ett relativt kritiskt perspektiv baserat på fyra stycken källkritiska kriterier. "Relativt kritiskt perspektiv" innebär i denna kontext att källorna kommer att granskas genom äkthetskriterier men inga ytterligare källkritiska undersökningar kommer att genomföras. Att granska äkthet genom en genomgående undersökning på varje källa hade i detta fall inte varit realistiskt på grund av den stora mängden arbete detta skulle kräva. De äkthetskriterier som kommer att användas för att granska källorna i uppsatsen är: äkthet, att materialet har producerats vid den tidpunkt, sammanhang och av den personer som det anger.²² Oberoende, att materialet producerats utan omedvetna påverkansprocesser.²³ Samtidighet, trovärdigheten i materialet minskar ju längre ifrån händelsen materialet är skrivet.²⁴ Och Tendens, ett intresse att avsiktligt återge en felaktig berättelse.²⁵

Äkthetskriteriet är som nämnts inte ett kriterium som kommer att undersökas ytterligare då det inte finns tid inom uppsatsens tidsomfång att genomföra källkritisk prövning på materialets äkthet, speciellt inte eftersom att de är så pass många källor. Dock går det att argumentera för att det finns det en hög sannolikhet att materialet är äkta då allt material är insamlat från riksarkivets arkiv vilket ger någon slags garanti på dess äkthet men detta är inget som säkerhetsställer en fullständig äkthet. Allt material är även skrivet i en relativ närtid och berör endast händelser som nyligen, max några år efter att det hänt och detta är även något som understödjer äktheten bland samtliga källor.

Oberoende och tendens är källkriterier som gör vissa av källorna ifrågasättbara till en viss grad, till exempel används ett inskick av det kommunistiska riksdagspartiet för att beskriva upplösningen av Munckska kåren, en organisation som satte sig emot det kommunistiska partiet. I exemplet är tendens ett kriterium som gör att källan kan ifrågasättas men källan används ändå för att ge insikt i hur upplösningen gick till men även för att visa hur det kommunistiska partiet såg på Munckska kåren samt dess samarbete med polisen.

²²Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, towns, Wängnerud. S. 291

²³ Ibid 293

²⁴ Ibid 294

²⁵ Ibid

Att källan trots sin tendens används för att beskriva Munckska kårens upplösning kan argumenteras för att det gör informationen helt irrelevant men källan används ändå eftersom att det är den källa i materialet som beskriver händelsen i störst detalj. Även om det finns en stor tendens bakom källan är det ett inskick till socialdepartementet från ett riksdagsparti och man kan därför anta att det finns en stor del sanningen i brevet även om det kanske inte stämmer helt på detaljnivå.

Det är dock inte de små detaljerna som spelar roll i dess användande utan bara det generella händelseförloppet. Många av källorna har beroende och tendenser men dessa källor används inte för att förklara saker som riskerar att förvränga dem allt för mycket. Det går dock inte att endast använda helt objektiva källor för att beskriva en historisk politisk situationen då det inte finns tillräckligt av dem.

4. Undersökning, empiri och analys

4.1 Empiri

Munckska kåren

Det fanns under mellankrigstidens Sverige ett flertal beväpnade organisationer som bildats med olika bakgrund och olika motiv. Munckska kåren eller Stockholms luftförsvars frivilliga beredskapsförening var den största av dessa organisationer och är även en stor anledning till att utredningen, som utgör majoriteten av materialet, gjordes från början. Munckska kåren tillkom sommaren 1927 med det av föreningens chef Munck officiella syfte att hjälpa befolkningen vid ett luftanfall. Detta skulle göras genom att hjälpa till att upprätthålla ordningen om och när myndigheterna påkallade hjälp. Den tidigare polismästaren Hårleman har även uppgivit att kåren haft som uppgift att i viss mån hjälpa till med polisiära uppgifter och att de skulle bilda arbets och ordningsgrupper för räddnings och bevakningstjänster. Munckska kåren hade förfogande till en stor mängd vapen för syftet att kunna genomföra sin officiella uppgift. Hårleman beviljade kåren vapenlicenser mellan 20 augusti 1927 till 26 juni 1930 för sammanlagt 1200 pistoler och 126.500 skott. Munckska kåren hade dock fler vapen än dessa då vapen även smugglats in samt att folk i gruppen hade privata vapen.²⁶ Munck fick till exempel 500 kr böter för att smuggla in 216 pistoler och medlemmar hade deklarerat för 389 privata pistoler.²⁷

Munckska kåren löstes i princip upp efter dess offentliga avslöjande som tog plats 1931. Det kommunistiska partiets riksdagsgrupp beskriver offentliggörandet i ett brev till statsrådet och chefen för justitiedepartementet. När de första offentliga uppgifterna publicerades i folkets dagblad påstod polisen att de inte hade någon som helst kännedom om kåren. Detta avslöjades dock vara en lögn när även utredningar offentliggjordes om kåren vilket visade att polisen varit medveten om kåren sedan 1927 och även hjälpt att få vapenlicenser genom falsifierade dokument. Det blev även offentligt att officeren i utrikesdepartementet gjort sig skyldig till att smuggla in vapen åt Munckska kåren men detta nekade han till och Munck nekade till att han visste något om vapen inom kåren alls. Detta publicerade även polisen i ett trovärdigt dokument.

²⁶ Pm angående förekomsten av väpnade sammanslutningar. Bilaga. S. 2

²⁷ Ibid S. 3

I efterhand blev det även känt att polismästaren inte bara var medveten om gruppen och att den var beväpnad, utan även hade en lista på alla registrerade medlemmar.²⁸ Det kommunistiska partiet säger även i brevet att polisen försökte vilseleda allmänheten genom att sprida falsk information. De menar även att polisedningen var en viktig del i skapandet av kåren samt dess beväpning och ifrågasätter om det verkligen är samma polisedning som ska utreda saken.

Den tidigare polismästaren Hårleman hade även uppgivit att polisen hade handlingar som visade att polisen samarbetade med dessa organisationer på grund av särskilda kommunistiska handlingar. Det kommunistiska partiet menar att polisedningen inte bara förberett poliskåren för att bemöta kommunisthotet, utan även beväpnat fascistkårer för beskjutandet av det kommunistiska partiets medlemmar samtidigt som de gjorde detta utan allmänhetens vetande.²⁹

Sveriges fascistiska kamporganisation

Sveriges fascistiska kamporganisation var en organisations vars uppgift var att bekämpa kommunismen.³⁰ Denna organisation kom aldrig att nå Munckska kårens storlek och hade enligt en före detta medlem 400 medlemmar vid 1929.³¹ Samma person påstår även att den dåvarande polismästare Hallgren var den högste befälhavaren för organisation och att han även hjälpt honom att packa upp 300 pistoler och 18 maskinpistoler.³²

Kommunistiska partiet

Det kommunistiska partiet var under mellankrigstidens Sverige ett parti som spred en stor osäkerhet i landet och på grund av detta hade många ögon på sig. Den 26 juni 1933 offentliggjorde justitieministern en upplysning av militärmyndigheternas omfattning av nationalistisk, kommunistisk, nationalsocialist och andra former av propaganda eller handling av statsfientlig karaktär inom Försvarsmakten. Chefen för den västra arméfördelningen menade att kommunistiska organisationer förmodligen låg bakom stöld av vapen och ammunition i trupperna.

²⁸ Ink. till social-dept 30 okt 1931 justitiedepartementet. S. 1

²⁹ Ibid S. 2

³⁰ Göteborgs detektivpolis S. 1

³¹ Ibid S. 2

³² Ibid s. 4

Chefen för den norra arméfördelningen uppger att stölderna av vapen och ammunition ökat avsevärt de senaste åren och speciellt inom truppförband. I åtminstone ett fall stod det även klart att stölderna skett av det kommunistiska partiet.³³ Även stöld av vapen från militären var en kommunistisk strategi för att beväpna sig så räckte denna strategi inte särskilt långt. Vapen och ammunition stals i relativt kort utsträckning. År 1924 stals tre karbiner och fem pistoler. 1925 11 gevär. 1926 ett gevär. 1927 ett gevär och en pistol.³⁴ En talesperson från det kommunistiska partiet gick även ut med att det inte var kommunisterna som gjorde detta. Han menade att det inom partiet var strikt förbjudet att stjäla vapen och att det även skulle vara oerhört dumt av dem att göra det. Vid tiden var det många som ville förbjuda det kommunistiska partiet och att systematiskt stjäla vapen från militären skulle underlätta detta för allmänheten. Talesperson menar att när tiden kommer att de behöver vapen kommer ta bara gå och ta dem där de finns.³⁵

Även om kommunisterna inte stal särskilt mycket vapen från militären så hade de en stor mängd vapen. Det estimerades i en rapport av vapeninnehav för kommunistpartiet att de var i besittning av 5040 skjutvapen. 4246 av dessa var korta och 794 långa. Majoriteten av dessa vapen ska ha varit personliga vapen som var deklarerade men majoriteten av de långa ska ha kommit från skytteklubbar. Enligt rapporten utbildade även det kommunistiska partiet ett kommunistiskt kampgardet som förberedde sig inför gatustrider. Denna grupp var på 80 man och var beväpnade med lätta kulsprutor, gevär, handgranater och eldsprutor.³⁶

De kommunistiska medlemmarna uppmanades att beväpna sig själva, antingen på laglig eller olaglig väg. Det vanligaste vapnet för medlemmarna var en revolver enligt en informant och om de inte lyckades få en vapenlicens smugglades vapnen in i Sverige. Detta skedde antingen genom tyska kommunistiska sjömän eller genom sjömän på ryska fartyg.³⁷ De handgranater som fanns i organisationen tillverkades i en hemlig verkstad.³⁸

³³ Uppgifter av militärmyndigheter angående olovligt tillgrepp av vapen och ammunition S. 1

³⁴ Ibid S. 2

³⁵ Ibid S. 3

³⁶ Ibid S. 5

³⁷ Ibid S. 7

³⁸ Ibid S. 8

Sillénkommunistiska stödorganisationen

Den Sillénkommunistiska stödorganisationen Röda Front Förbundet var en kommunistisk skyddsgrupp vars uppgift var att skydda kommunister från fascistiska överfall på möten och demonstrationer.³⁹

Landstormsföreningen

Landstormen var alla män mellan 35 och 42 års ålder som genomfört värnplikten och Landstormsföreningen var den organisation som organiserade allt relaterat till Landstormen. Värnplikten var från 20 årsåldern fram till att man istället blev del av landstormen.⁴⁰ I Landstormen skulle man vid krigsfara fort mobiliseras för att trygga de värnpliktigas mobilisering samt att mobiliseras för kust- och gränsskydd. Övriga uppgifter inkluderade att bevaka kommunikationsleder och andra viktiga mål för krigföringen. För att genomföra dessa uppgifter behövs väl utbildat befäl men detta var något staten inte kunde sponsra, istället behövde Landstormsföreningen själva finansiera detta, främst genom donationer.⁴¹ Landstormsföreningen var en civil organisation även om dess uppgift var att utbilda militär personal och de hade även ett starkt samarbete med militären och kungen.⁴² Detta samarbete gjorde så att Landstormsföreningen var den enda privata organisationen som kunde köpa kulsprutor av militären.⁴³

En väldigt viktig uppgift för Landstormsföreningen var även att uppmuntra ungdomar till goda medborgare och främja deras förmåga för landets försvar. Detta gjordes genom att uppmuntra friluftsliv och militär utbildning.⁴⁴

Landstormsföreningars ungdomsavdelning jobbade för att ungdomar ska få tillfälle att skjuta på skolans skytteklubbar och deras mål var att alla pojkar som under någon längre tid tillhört avdelningen åtminstone skulle ha ett skyttemärke i silver.⁴⁵

³⁹ Pm angående förekomsten av väpnade sammanslutningar. Bilaga. S. 3

⁴⁰ Landstorms Mannen, Organ för Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund Maj 1933 S. 6

⁴¹ Ibid S. 7

⁴² Ibid S. 8

⁴³ Förslag till Bilagor till vapenvårds instruktion handvapen och kulsprutor (Bilagor VV!, hv o. Ksp) Bilaga XII utgångs bestämmelser m.m. (best) 1933 års upplaga. S. 9

⁴⁴ Sveriges landstormsföreningars centralförbund bestämmelser för ungdomsavdelningar organisation och verksamhet. Stockholm 1933 bröderna olofssons tryckeri. S. 4

⁴⁵ Ibid S. 14

Skytteklubbar

Skytteklubbar och skytteföreningar var prominenta organisationer i mellankrigstidens Sverige och alla pojkar uppmanades att delta i dem. Deras uppgift beskrivs i “grundstadgar för det av staten understödda frivilliga skytteväsendet” som att befrämja skjutskickligheten bland det svenska folket samt att utveckla en fosterländsk anda och underhålla ett intresse för fäderneslandets försvar.⁴⁶

Fem sakkunniga

De fem sakkunniga representerar i uppsatsen staten. De var ett sammanträde med fem stycken personer som ansågs vara sakkunnig i området av beväpnade organisationer. Dessa var Lind, Österström, Branting, Svedman och Olsson. Deras uppgift var att skaffa bestämmelser som så långt som möjligt förhindrade folk med vapen att skapa problem i samhället. Följande är från deras sammanträde den 17/2 1933. De sakkunniga menade att de som är beväpnade ska vara samhällets organ och att den enskilde eller privata organisationer inte ska ha möjlighet att skjuta på varandra. De tänkte att den enklaste vägen för att åstadkomma detta var att förändra regleringarna kring vapenlicenser och att förbjuda beväpnade organisationer. De var dock till en början osäkert på hur de ville skilja på organisationer som värnar för samhällets försvar och organisationer som var statsfientliga.⁴⁷ Man ville till exempel inte förhindra jaktsällskap och föreningar från att ha vapen. Dessa föreningar var dock tillräckliga för att kunna beväpna en hel organisation och även att bra sätt att maskera organisationen.

Att ha beväpnade organisationer av något slag är även ett sätt att skapa en slags kapprustning mellan olika organisationer. Det blir därför väldigt viktigt att titta på motivet och syftet bakom en organisation, ett jaktsällskap kommer inte bidra till en kapprustning mellan organisationer men en organisation som säger sig vilja skydda samhället kommer, även om den samarbetar med staten framkalla en motsvarande organisation på andra sidan. De sakkunniga menar att det inte längre kan vara upp till polisen att på ett ögonblick bevilja vapenlicenser, speciellt inte till kårer.⁴⁸

⁴⁶ Svensk författningssamling utkom från trycket den 15 juni 1916. Angående fastställande av grundstadgar för det av staten understödda frivilliga skytteväsendet. S. 4

⁴⁷ Sammanträde med sakkunniga den 17/2 1933 S. 1

⁴⁸ Ibid S.2

Polischefen Hallgren hade även informerat de sakkunniga att Polisen inte var i något behov av beväpnade organisationer för bevarandet av säkerheten i Stockholm men de sakkunniga menade att det är en känd sak att polisen vill ha så mycket förstärkning som möjligt. De lyfter även problemet kring att det inte behövs vapenlicens för lån av vapen och att Munckska kåren genom sin heltäckande vapenlicens kunnat låna ut vapen till vem som helst utan att det angavs vem som hade dem.

De sakkunniga ansåg vid tiden att det behövs nya regleringar för vapenlicenser, vapeninveteringar samt att man måste ha tillstånd för att kunna låna vapen, men de ansåg att skytteföreningar ska kunna verka som vanligt tills vidare.⁴⁹

De sakkunniga träffades igen den 31/3 1933 och hade nu kommit fram till att vapenlicenser var vägen för att knäcka problemet.⁵⁰ De kom även vid mötet fram till att skärpa kraven för beviljandet av vapenlicenser för organisationer som följd av Munckska kåren och de ansåg att ha vapenlicens samtidigt som man är medlem i någon slags privat organisation ska räknas som ett komplicerat innehav av vapen.⁵¹ De diskuterade även om det kommunistiska partiet ska bli illegalt men kom fram till att detta endast skulle splittra folket.⁵²

Det kungliga socialdepartementet skrev även till kungen, undertecknad av polismästaren Hallgren angående de sakkunnigas uppdrag att den berörda situationen presenterar ett allvarligt hot mot samhällets ordning. De dåvarande bestämmelserna gav inte polisen tillräckligt mycket möjlighet för att kunna ingripa i tid för att kunna säkerställa att oroligheter kunde hanteras på ett betryggande sätt. Hallgren bad därför kungen att vidta åtgärder som må möjliggöra landets lagliga ordningsmakt att effektivt trygga ordning och säkerhet, oavsett var hotet kommer ifrån.⁵³

⁴⁹ Sammanträde med sakkunniga den 17/2 1933 S. 4

⁵⁰ Sammanträde med sakkunniga 23/3 1933 S. 1

⁵¹ Sammanträde med sakkunniga 31/3 1933 S. 1

⁵² Ibid S. 2

⁵³ Kungl. Socialdepartementet Stockholm 30/1 1934 S. 2

Polisen skrev även till överståthållaren angående det rådande läget i samhället. Tillspetsningar av de politiska striderna har i extremist partierna inneburit en fara för lugn och ro i samhället. Det som skapar mest oro var politiska skydds- eller stormavdelningar samt lagrandet av vapen ägnade åt gatustrider.

Polisen räknade med att gatuvåldet kommer att eskalera baserat på ett offentligt möte där det blev omöjligt att hålla koll på folket utan skyddsavdelningen. Polisen var även rädd att beväpnade organisationer uppsatta av ett parti kommer att utlösa liknande åtgärder från ett annat håll och att väpnade sammandrabbningar kommer att inträffa förr eller senare.⁵⁴ Polisen önskade även ett förbud mot politiska grupper som uppmanade till strid mot andra.⁵⁵

Anledningen till att de fem sakkunniga la så pass mycket vikt i att ändra regleringen kring vapenlicenser var eftersom att kungörelsen för vapenlicensen inte var tillräcklig. Enligt Kungörelse behövdes vapenlicens för att köpa vapen och ammunition men för den som på andra sätt åtkommer vapen behövdes inget särskilt tillstånd. Den som kommit i besittning av vapen genom lån var ej pliktig för tillstånd. Att vapen hamnade i olämpliga händer kunde därför inte förhindras. Det gick även att dela ut vapenlicens till en organisation, vilket Munckska kåren fick, om detta sker kan organisationer låna ut vapen till alla medlemmar helt utan kontroll.⁵⁶

De sakkunniga menade att i ett rättssamhälle måste utan undantag grundsatsen gälla, att det endast är statsmaktens jobb att upprätthålla samhällets auktoritet och ordning inom samhället. Samhället får inte heller acceptera att icke auktoriserade organ ingriper i statsmaktens funktioner eller på annat sätt hindrar dess utövande. Detta måste särskilt förhindras när medborgarorganisationer direkt med vapenmakt försöker omstörta rättsordningen men det får inte heller accepteras när privata organisationer försöker utföra polisiära uppgifter. Dessa organisationer finns med uppgift att stötta polisen vid påfrestande situationer men det ska vara statens uppgift att förstärka polisen, inte medborgarens.⁵⁷

⁵⁴ Ink. till social-dept 30/10 1931 justitiedepartementet. Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet S. 2

⁵⁵ Ibid S. 3

⁵⁶ Till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet S. 3

⁵⁷ Förslag till motivering S. 1

Bara tillvaron av en på privat väg organiserad ordningsmakt skapar en stor oro för lag och ordning i samhället. De är ofta sammansatta efter politiska intresselinjer och kan lätt utnyttja orostillfällena för politiska syften. Tillvaron av dessa grupper kan även framkalla motsvarande grupper från annat håll vilket kan splittra samhället i fientliga beväpnade läger som vid kritiska tillfällena kan övergå till våldsamma uppgörelser mellan olika folkklasser. Dessa organisationer innebär en militarisering av politiken och dess befintlighet utgör en oro för samhället. De sakkunniga menar även att det inte saknas exempel på liknande organisationer i Sverige.⁵⁸

4.2 Analys

De fem sakkunniga

De fem sakkunniga representerade i materialet och i denna uppsats staten i mellankrigstidens Sverige. De var fem stycken utvalda personer som ansågs vara sakkunniga inom området och fick i uppgift att förhindra vapen från att hamna i fel händer. Även om polisen ibland kan verka synonymt med staten var det inte så det fungerade. Polisen jobbade självklart åt staten men hade ganska mycket makt att kunna göra saker utan att få utomstående tillåtelse. Detta är speciellt fallet med Stockholmspolisens. De sakkunnigas huvudpoäng var att civila inte ska ha vapen men samtidigt tyckte de att det ska finnas undantag, till exempel skytteklubbar och jaktföreningar. De fem sakkunniga ansåg att den bästa lösning till problemet var att försvåra processen för att få vapenlicenser och detta problem med vapenlicenser kom fram i ljuset efter Munckska kårens upplösning, det var även detta som ledde till att de fem sakkunniga fick uppdraget från början.

Man kan alltså säga att hela deras uppdrag egentligen är för att stoppa beväpnade organisationer som Munckska kåren från att existera i framtiden. Att se på situationen på detta sätt får det att se ut som att de hade ett större problem med Munckska kåren än de verkligen gjorde. Munckska kårens vapenlicens var ett väldigt bra exempel på ett stort problem med de dåvarande kraven för vapenlicenser. Även om de sakkunniga inte ville att någon organisation ska ha vapen, förutom de som måste, så var de tydliga med att det finns en skillnad mellan organisationer som vill skydda staten och organisationer som ville sätta sig emot dem. De ansåg väldigt tydligt att fientliga organisationer utgjorde en mycket större hotbild.

⁵⁸Förslag till motivering S. 3

De ville dock inte ha några enskilda beväpnade organisationer alls oavsett intentioner eftersom att detta kunde leda till en kapprustning med motsvarande organisationer. Under deras konversation kring hur det inte bör vara lagligt att ha vapenlicens när man är del av en organisation talade de även om att olagliggöra det kommunistiska partiet i helhet.

Detta tyder på att de verkligen såg kommunismen som ett stort hot mot Sverige men de ansåg att detta inte hade varit möjligt då det skulle splittra folket för mycket.

Utifrån detta kan man alltså utläsa att de inte vill ha några beväpnade organisationer, men att de som är fientliga är en större hotbild samt att kommunismen i sig även är det.

Jämförelse mellan organisationerna

De beväpnade organisationerna i Sverige under mellankrigstiden hade alltså flera olika motiv för att driva organisationerna. Landstormsföreningen och skytteklubbarna kan förenklat beskrivas som neutrala i den politiska situationen och håller sig i princip helt utanför diskussionen om att förhindra väpnade organisationer. De organisationer som de fem sakkunniga diskuterar i utredningen är framförallt Munckska kåren och det Kommunistiska partiet men Sveriges fascistiska kamporganisation och Sillénkommunistiska stödorganisationen nämns även.

Av dessa fyra organisationer är det tre stycken som har blivit tilldelade ett estimerat värde för vapeninnehav under utredningen. Munckska kåren är den organisation vars vapeninnehav är mest transparent då dess vapenlicenser utdelade av polisen är dokumenterade och eftersom att en stor del av medlemmarna även deklarerade för personliga vapen.

Sammanlagt var Munckska Kårens vapeninnehav estimerat att vara 1805 pistoler mellan vapenlicenser, deklarerade personliga vapen samt de vapen Munck fick böta för efter insmuggling. Det kommunistiska partiet estimerades till att besitta 5040 skjutvapen var av 794 även var långa. Sveriges fascistiska kamporganisation hade åtminstone enligt en medlem 300 pistoler och 18 maskinpistoler.

Det är bara Sveriges fascistiska kamporganisation som har värden angående antal medlemmar i material vilket estimerades till 400 av en medlem. Rimligt vore att anta att de andra organisationerna har fler medlemmar än vapen. Det kommunistiska partiet visar sig då vara överlägset i både storlek och de militära resurser de besitter bland de icke-neutrale organisationerna. Det verkar även som att de har de tyngsta vapen bland de icke-neutrale organisationerna med tanke på deras fabrik för tillverkning av handgranater, antal gevär och att det åtminstone hade 80 lätta kulsprutor för gatustrider.

Landstormsföreningen och skytteklubbar är dock rimligtvis väldigt mycket större i antal och militära resurser än det kommunistiska partiet då alla män mellan 35 och 42 års ålder var del av landstormen och eftersom skytteklubbar var så pass utbredd och uppmuntrat i landet, redan från en tidig ålder.

Det kommunistiska partiet och stöld från militären

Även om rapporter från militärmyndigheterna verkade mena på att medlemmar från det kommunistiska partiet stal vapen från militären pekar det på att detta inte skedde på ett systematiskt sätt och att talespersonen för det kommunistiska partiet talade sanning. Antalet vapen som stals skulle sammanlagt om kommunisterna stal allt, inte ens vara en särskilt stor del av dess vapenarsenal och det skulle vara otroligt dåligt för partiet i helhet om allmänheten skulle få reda på att detta var fallet. Det som verkar mer sannolikt är att eftersom medlemmarna uppmanades att beväpna sig själva kan ett fåtal medlemmar tagit ett eget initiativ att göra detta genom att stjäla från militären. Talespersonens kommentar om att ta vapnen där det finns när det väl behövs verkar dock syfta på att kommunisterna var förberedda på att stjäla från militären men att detta skulle ske i en stöld av mycket större grad.

Skillnad mellan fascister och Munckska, "opolitisk"

Även om kategoriseringen ovan inte klassar Munckska kåren som en neutral organisation var de officiellt sätt opolitiska. Deras officiella uppgift var endast att skydda folket vid ett luftanfall men partiet var ändå långt från neutralt. Med tanke på kårens samarbete med polisen och dess förberedande för att kunna bistå med förstärkning mot kommunister blir det en politisk fråga.

Som Webers teori säger så är strävan efter makt och inflytande över våldsmonopolet i sig politiskt. Det går heller inte att säga om organisation endast försökt samarbete med polisen för att värna samhällets trygghet eller om de hade politiska motiv som de hade kunnat kapitalisera på genom att ta del av våldsmonopolet. Oavsett organisationens intentioner är dess agerande politiskt och dess existens kommer att innebära att folk med andra intressen kommer att se detta som ett hot och svara genom att även organisera beväpnade grupper.

Munckska kåren uppmanas av vissa i staten, inte alla

Något som är viktigt att synliggöra är att staten i sig inte uppmuntrade eller hjälpte Munckska kåren. Det är oklart hur många som verkligen hade koll på dess existens men Stockholmspolisen var fullt medvetna om Munckska kåren sen dess begynnelse. Även om polisen arbetar åt staten så innebär dess samarbete med polisen inte att staten stödde dem. Som vi kan se hos de fem sakkunniga, anställda av staten för att hindra beväpnade organisationer, så uppskattade inte staten dess existens. Även om de fem sakkunniga menade att denna sorts organisation inte var ett lika stort hot mot staten så innebär den även en risk för samhället både genom dess blotta existens men även eftersom att den lätt kan hindra staten från att utöva sin legitima makt vid orostillfällen.

Hallgren och Sveriges fascistiska kamporganisation

Samtidigt som polismästaren Hallgren till de fem sakkunniga meddelat att Stockholmspolisen inte är i nöd av civil förstärkning vid orostillfällen så finns det uppgifter om att han ska ha varit den högsta befälhavaren för Sveriges fascistiska kamporganisation samtidigt som han var polischef. Hallgrens samarbete med Munckska kåren och hans ledande roll i en fascistisk kamporganisation innebär även att Munckska kåren hade väldigt starka kopplingar med fascistiska organisationer, oavsett om detta var medvetet av Munckska kåren eller ej. Hallgrens intentioner i samarbetet med Munckska kåren kan därför ses som ett sätt att inte bara skydda landet från hotet av kommunismen men även som ett sätt gynna förutsättningarna för sin egna organisation.

Skytteföreningar sågs inte som ett hot

Även fast de fem sakkunniga diskuterade huruvida jaktsällskap kan användas, både för att försörja organisationer men vapen men även för att täcka själva organisationerna, så kom detta aldrig på tal angående skytteföreningar. Detta blir särskilt intressant när man i efterhand vet att skytteklubbar var det primära sättet för det kommunistiska partiet att få tag på långa vapen. Det står inte klart varför skytteföreningar var så pass exkluderade från konversation i statsfientlig kontext men skytteföreningar associerades vid tiden med att främja fosterländsk anda vilket rimligtvis kan förklara detta.

5. Avslutning

5.1 Resultat

Syftet med uppsatsen är jämföra enskilda beväpnade organisationer under mellankrigstidens Sverige. Var det så att staten såg olika på organisationer baserat på ideologisk grund eller baserades hotbilder på något annat? För att besvara detta syfte kommer de frågeställningar som presenterats tidigare i arbetet att besvaras en för en.

- Vad hade de beväpnade organisationerna för motiv?

Motivet bakom de olika organisationerna skiljer sig mycket men kan beskrivas som att antingen vara neutrala eller att i någon mån påverka den statliga makten. Motiven organisationerna har för sin beväpning är något som kommer att bli väldigt relevant för att förstå hur staten bygger upp sin hotbild kring de olika organisationerna. Dessa motiv kan placeras i tre olika fack: Neutrala motiv, ideologiska motiv och oklara motiv.

I det neutrala facket hamnar skytteklubbar och Landstormsföreningen eftersom att det enligt de bearbetade materialet tyder på att dessa organisationer inte har något slags motiv utöver sina av staten tilldelade uppgift samt att tjäna pengar, det är ändå privata organisationer som behöver leva på vad de jobbar med.

Dessa av staten tilldelade uppgifter ställer sig då alltså inte emot staten och därav ses organisationerna som neutrala i den mening att de inte utgör ett hot mot statens förmåga att hantera våldsmonopolet, tvärtom anser staten att organisationerna gynnar dem i denna mening då Landstormsföreningen bidrar väldigt starkt till försvaret av nationen medan skytteklubbar utvecklade en fosterländsk anda och skapade ett intresse för landets försvar.

I det ideologiska facket hamnar det Kommunistiska partiet, Sillénkommunistiska stödorganisationen och Sveriges fascistiska kamporganisation. Dessa organisationer har ett ideologiskt och politiskt motiv bakom att beväpna sig. Precis som Webers teori om våldsmonopolet säger är strävan att ta del av våldsmonopolet politik i sig och dessa organisationer försöker ta del av detta monopol för att ta del av den politiska makten och inflytandet i Sverige. Organisationerna gör dock detta inte på samma sätt. Det kommunistiska partiet är ett parti som genom ett legitimt politiskt tillvägagångssätt i första mening försöker ta del av den politiska makten. Delar av organisationen valde dock att beväpna sig och det finns egentligen inte ett helt konkret svar på varför. Anledningar kan vara att de antingen väntade på att ta över makten genom en kommunistisk revolution som vid tiden var en relativt vanlig uppfattning. Det går dock att tänka att organisationen gjorde detta för att skydda sig mot en revolution från de andra extremerna. Ifall en grupp väljer att ta till vapen innebär de att de är i risk ifall de inte även tar till vapen själva. Från perspektivet av det Kommunistiska partiet måste man inse att stora samhället av var emot dem och inte ville att de skulle få representera deras ideologi, varken i form av riksdagen eller i form av organisationen i huvud taget. Deras motiv kan alltså förklaras antingen genom att de vill genomföra en revolution eller genom att de vill skydda sig själva från fientliga organisationer.

Den Sillénkommunistiska stödorganisationen har egentligen samma motiv men med skillnaden att de inte själva försöker ta del av makten på legitim väg. Deras motiv är endast att stödja det kommunistiska partiet i den händelse att organisationen antingen var tvunget att försvara sig själva eller i revolution.

Sveriges fascistiska kamporganisation uppger att deras motiv endast var att bekämpa kommunismen. Det verkar utifrån materialet inte som att det finns någon som helst uppfattning av att de skulle genomföra en revolution själva utan att de endast beväpnade sig eftersom att de fruktade en kommunistisk revolution. Denna teori fungerar väl med det faktum att polischefen som påstås ha varit ledare för organisationen var väldigt rädd för en kommunistisk revolution och förberett stockholmspolisen för just denna händelse så långt han kunde. Polischefen ska även ha underlättat för Munckska kåren som även skulle vara till hjälp vid en kommunistisk revolution. Det verkar därför rimligt att han även lett en ytterligare enskild beväpnad organisation, Sveriges fascistiska kamporganisation för just denna sak.

Munckska kåren hamnar ensamt i facket för oklara motiv då det inte står helt klart vad deras egentliga motiv till att beväpna sig var. Munckska kårens officiella motiv var att bistå stockholmspolisen med hjälp vid händelse av ett luftangrepp och därav behövde vapen för att kunna genomföra denna uppgift. Detta motiv till att beväpna organisationen var förmodligen åtminstone delvis sant och det är genom denna motivering de lyckades beväpna sig relativt långt på laglig väg genom tilldelade vapenlicenser från polisen. Det verkar dock som att organisationen hade ytterligare motiv utöver detta. Munckska kårens täta samarbete med stockholmspolisen och polischefens hjälpsamma inställning till kåren tyder på att Munckska kåren även var villig att hjälpa polisen med fler situationer än bara luftangrepp, organisationen var högst sannolikt förberedd att bistå polisen vid försvaret av en kommunistisk revolution. Detta är inget Munckska kåren själva går ut med men något det Kommunistiska partiet var väldigt övertygade om att detta var läget vilket var sant och även något som skulle förklara polischefens villighet att hjälpa organisationen så pass mycket. Polischefens kopplingar mellan polisen, Sveriges fascistiska kamporganisation och Munckska Kåren innebär även att Munckska kåren åtminstone indirekt har kopplingar till Sveriges fascistiska kamporganisation.

- Vilka resurser hade organisationerna?

De resurser organisationerna förfogade över skiljer sig avsevärt från organisation till organisation och är något som även kan ses som ytterst relevant för att kunna förstå statens föreställda hotbild av de olika organisationerna. Även denna frågeställning kommer att besvaras i samma fack format som ovan.

Det neutrala facket är det fack som överlägset hade tillgång till mest resurser i alla mån. Både Landstormsföreningen och skytteklubbar hade ett enormt antal medlemmar och tillgång till stora mängder vapen och ammunition samt rimligtvis finansiella resurser. Finansiella resurser är dock något som inte redovisas för på något slags konkret sätt för någon av organisationerna. Bägge organisationer hade även ett välutbildat manskap när det gäller skjutskicklighet och Landstormsföreningen hade även tillgång till ett manskap med militär utbildning och även välutbildade officerare då de till stor grad höll i dessa utbildningar.

Landstormsföreningen är även den organisation som hade tillgång till de tyngsta vapen genom dess direkta kopplingar till försvaret.

I det ideologiska facket skiljer förfogandet över resurser sig avsevärt mellan de olika organisationerna. Det Kommunistiska partiet är den organisation som, förutom de neutrala organisationerna, har tillgång till mest resurser. Organisationen estimerades att vara i besittning av 5040 skjutvapen vilket inkluderade 794 långa vapen. Utöver detta estimerades det även att de åtminstone hade tillgång till 80 lätta kulsprutor och att de även stod för en egen tillverkning av handgranater. Den Sillénkommunistiska stödorganisationen har inget estimerat värde för antal vapen. Sveriges fascistiska kamporganisation estimerades till att ha 300 pistoler och 18 maskinpistoler. Denna organisation var även den enda som hade ett estimerat antal medlemmar vilket förmodas att vara cirka 400 st. Baserat på dess förhållande mellan antal vapen och antal medlemmar kan det även förmodas att alla organisationer hade fler medlemmar än antal vapen och att vapen därav även representerar ett ungefärligt antal man för varje organisation. Eftersom att Den sillénkommunistiska stödorganisationen inte har data över vapen går det inte att säga vad för resurser de hade tillgång till, detta kan dock förmodas ha varit relativt litet i jämförelse med Munckska kåren och det Kommunistiska partiet.

Munckska kåren estimerades till att ha sammanlagt 1805 pistoler utan information om några tyngre vapen än detta. Denna organisation tros även vara den som har mest trovärdig uppskattning då majoriteten av dess vapen var lagliga och bokförda.

Det Kommunistiska partiet står alltså ganska överlägset till förfogande över mest resurser bland de icke-neutrala organisationerna.

- Hur föreställde sig staten hotbilden av de olika organisationerna?

Staten hade en egen uppfattning av varje organisations hotbild baserat på ett flertal olika faktorer. De huvudsakliga uttalade faktorerna var ifall dess motiv var statsfientligt och ifall det var kommunistiskt.

Det kan även väldigt rimligt antas att organisationernas resurser även räknades in i organisationernas hotbild även om detta inte var något de fem sakkunniga utträtt sagt. Hur dessa faktorer korrelerar kommer att diskuteras nedan enligt samma fack som ovan.

Hotbilden för det neutrala facket var väldigt låg. Staten ansåg inte att vare sig Landstormsföreningen eller att skytteklubbar presenterade ett hot mot staten även fast de hade resurser för att kunna utgöra ett stort hot mot våldsmonopolet. Även om de sakkunniga tidigare diskuterat ifall jaktsällskap skulle utgöra ett hot mot staten genom tillförsel av vapen och maskering av en beväpnad organisation kom denna konversation aldrig att beröra landstormsföreningen och skytteklubbar. Detta beror rimligtvis på den goda uppfattningen staten hade om dessa organisationer vid tiden.

De ideologiska organisationerna hade en generellt stor hotbild men denna hotbild var varierande beroende på motiv och resurser. Det Kommunistiska partiet var den organisation som staten ansåg var det största hotet mot staten och det statliga våldsmonopolet som en konsekvens av den kommunistiska skrällen och eftersom att denna organisation var den av de icke neutrala som förfogade över de största resurserna. Samtidigt som staten jobbade med att få bort vapen från fel händer funderade de över att helt olagliggöra det kommunistiska partiet eftersom att de ansåg att partiet var en stor hotbild i sig.

Den Sillénkommunistiska stödorganisationen bör även då rimligtvis antas ha en stor hotbild då det var kommunistiskt men även eftersom att deras enda uppgift var att bistå det Kommunistiska partiet med väpnat understöd. Deras resurser var dock långt ifrån det Kommunistiska partiet och därför var hotbilden rimligtvis mycket mindre. Sveriges fascistiska kamporganisation bör även ha haft en relativt stor hotbild då även deras uppgift var att endast understödja väpnad kamp men de hade inte stora mängder resurser och var heller inte i statens ögon lika statsfientliga som kommunistiska organisationer. Detta är dock inte särskilt konstigt då Sveriges fascistiska kamporganisation endast var menade att understödja polisen i strid medan de kommunistiska organisationerna skulle hade gått mot polisen vid revolution.

Munckska kåren hade förmodligen i statens ögon den minsta hotbilden förutom de neutrala organisationerna. Organisationen tolkades väldigt tydligt som att deras genuina uppgift endast var att understödja Stockholms försvar vid luftangrepp och att understödja polisen i händelse av en kommunistisk revolution. Organisationen samarbetade även väldigt villigt med polisen och lämnade till exempel tillbaka vapen när de bads att göra detta och hade heller inte tillgång till i närheten av lika mycket resurser som det kommunistiska partiet. De var även den enda av de icke neutrala organisationerna som agerade relativt lagligt. Hotbilden som Munckska kåren utgjorde var inte i statens ögon ett direkt hot mot statens makt och våldsmonopol utan snarare ett indirekt hot. Bara dess blotta existens skulle leda till att motsvarande organisationer som det Kommunistiska partiet skulle ingå i en kapprustning för att säkra sina intressen. Detta är även fallet med Sveriges fascistiska kamporganisation. Det fanns dock även det potentiella hotet att Munckska kåren skulle utnyttja situationen för egna intressen om de väl fick ta del av våldsmonopolet vilket var något de fem sakkunniga diskuterade och hade som argument till att inte tillåta beväpnade organisationer, även om de var på statens sida.

Utifrån de besvarade frågorna ovan kan man utläsa att den huvudsakliga aspekten som utgjorde en organisations föreställda hotbild var dess ideologiska ställning men det var inte den enda aspekten som spelade roll. Ytterligare aspekter var vad för slags motiv organisationerna hade till att beväpna sig men även vilka resurser de förfogade över.

Staten såg ingen hotbild hos Landstormsföreningen och skytteklubbarna även om det visade sig vara läget att skytteklubbarna faktiskt försörjde det kommunistiska partiet med långa vapen. De kommunistiska organisationerna sågs som det största hotet mot staten på grund av de vid revolution hade gått mot staten medan Munckska kåren och Sveriges fascistiska kamporganisation hade stått vid statens sida. Den historiska kontexten i dåtidens Sverige är även viktig att ha i åtanke för att förstå den generella rädsla som fanns associerad med kommunism. De beväpnade organisationer som inte ansågs vara statsfientliga sågs som ett indirekt hot genom deras blotta existens eftersom att det skulle uppmåna motsatta organisationer att beväpna sig.

Det bidrag från forskningsläget som närmast relaterar till denna uppsatsresultat är Lundbergs annotation om Munckska kåren. Som tidigare nämnt i texten är detta arbetes teoretiska ramverk inspirerat av en av Lundbergs teorier. Denna teori var teorin om att Munckska kåren var en fascistisk ideologisk och social organisation som genom kommunistkräck och fascistiska idéer legitimerade att ta över våldsmonopolet.

Lundberg nämner även en annan teori om att fruktan för socialism och kommunism spred sig under mellankrigstiden och skapade tvivel om ifall staten kan skydda samhället mot kommunismen. Denna teori inkluderar inte bara Munckska kåren som den ovannämnda men den inkluderar även polisens agerande samt Sveriges fascistiska kamporganisation även om detta inte var något Lundberg medvetet syftade på. Det går inte enligt denna uppsatsresultat att säga vilken av dessa teorier som reflekterar verkligheten bäst eftersom att det som urskiljer teorierna egentligen bara är motivet bakom Munckska kåren, ifall den utnyttjade situationen för att ta del av våldsmonopolet eller om Munckska kåren kände att de behövde göra detta för att skydda samhället.

Nilsson skriver i Historielärarnas förenings årsskrift 2003 om hur skyddskåren, Munckska kåren bildades som en konsekvens av att den fascistiska rörelsen vid tiden var svag och en misstro för att polisen självmant skulle kunna stå emot kommunisterna. Detta är något som går i linje med Lundbergs teori om ett fascistiskt motiv.

Det som dock enligt resultatet i denna uppsats verkar stämma bäst är teorin om att Munckska kåren kände sig tvingade till att skydda samhället. Detta är baserat på hur de sakkunniga pratade om kåren i efterhand efter Munckska kårens upplösning, det verkade inte finnas någon statlig misstro om att Munckska kåren hade dåliga intentioner utan endast att de inte kunde tillåtas att existera baserat på den motreaktion de hade skapat från dess ideologiska opposition.

Något som stämmer överens väldigt bra mellan uppsatsen och litteraturen är Nilssons beskrivelse av polisen i Historielärarnas förenings årsskrift 2005 där en konsensus finns om att polisen tog saker i sina egna händer för att försvara Sverige mot en kommunistisk revolution. Linder skriver även i sin bok om hur säkerhetsfrågans politiska värde minskade i mellankrigstidens Sverige och Nilsson skriver om hur de militära nedskärningar bidrog till en ökad kommunistiskräck i Sverige.

Även om detta inte är saker som är diskuterade i denna uppsatsmaterial är det något som har direkta kopplingar till varför samhället i helhet och polisen kände att de behövde ta saken i egna händer för att skydda samhället. Detta är även något som berörs i boken "Från Savolaxbrigaden till Särskilda Skyddsgruppen där de beskriver kopplingarna mellan de beväpnade organisationerna och det kommunistiska partiet. Även om det inte finns någon tydligt konsensus i forskningsläget till hur staten byggde upp sina hotbilder för beväpnade organisationer eller om det verkliga motivet bakom Munckska kåren så finns det en konsensus kring att samhället såg kommunismen som ett hot mot Sverige och att de beväpnade organisationerna skapades som en konsekvens av detta.

5.2 Slutdiskussion

För att besvara uppsatsens syfte, Var det så att staten såg olika på beväpnade organisationer baserat på ideologisk grund eller baserades hotbilder på något annat?

Enligt resultatet kan man tydligt se att staten till väldigt stor del baserade hotbilden hos beväpnade organisationer på dess ideologiska grund. De neutrala organisationerna fick en väldigt minimal hotbild då staten ansåg avsaknaden av ideologiska motiv innebär att de inte var en risk för det statliga våldsmonopolet.

De kommunistiska organisationerna fick en väldigt stor hotbild eftersom att staten ansåg kommunism i sig vara ett stort hot mot Sverige och de var rädda att beväpnade kommunistiska organisationer skulle kunna leda till en kommunistisk revolution i Sverige. Munckska kåren och Sveriges fascistiska kamporganisation fick sin hotbild baserad främst på hotet som dess existens utgjorde genom uppmuntra motparten att beväpna sig. Det fanns dock fler aspekter som påverkade statens föreställda hotbild än bara ideologier. Motivet bakom varför organisationerna beväpnade sig är även en viktig aspekt.

De neutrala organisationerna hade väldigt rimliga skäl att ha vapen och detta bidrar därför inte till hotbilden. Munckska kåren hade officiellt relativt rimliga skäl att ha vapen men dess inofficiella anledning var heller inte ett direkt hot mot staten och detsamma gäller Sveriges fascistiska kamporganisation. Dessa organisationer skulle endast bistå polisen vid strid. De kommunistiska organisationernas motiv att bära vapen var dock ett hot för staten då det fanns en risk för en kommunistisk revolution. Den slutliga aspekten som påverkade hotbilden var organisationens resurser.

Även om de neutrala organisationerna hade enorma resurser sågs de fortfarande inte som ett hot baserat på de skälen nämnda ovan. Det Kommunistiska partiet var förutom dessa den organisation som överlägset hade mest resurser och därför bidrog även detta till att deras hotbild blev så pass stor i jämförelse med den påverkan denna aspekt hade på de övriga organisationerna.

Simplifierat kan man alltså säga att hotbilden var baserat på de beväpnade organisationernas ideologi, främst eftersom att kommunismen sågs som ett hot mot staten men detta är inte hela sanningen bakom hotbilderna och jag skulle därför inte riktigt säga att ideologierna ensamt är en giltig förklaring till dess hotbilder. Uppsatsen har genom en jämförelse mellan olika beväpnade organisationer under Sveriges mellankrigstid svarat på hur staten bygger upp hotbilder genom att använda ett teoretiskt ramverk enligt Max Webers våldsmonopols teori. Jag anser att uppsatsen genom detta resultat hjälper till att belysa och förklara hur staten tänker under påfrestande krissituationer och hur dessa situationer kan skapa splittringar i staten när de är under en enorm press.

Dessa situationer kan leda till att personer väljer att agera på egen hand för att försöka säkra sina intressen samtidigt som resterande försöker hålla en balans mellan att skydda samhället från en potentiell revolution och att skapa denna revolution, vilket skulle kunna vara fallet om staten agerade för drastiskt. Statens hotbilder av de beväpnade organisationerna blir högst relevanta för att kunna förstå tankegången kring hur organisationerna borde bemötas på ett aktsamt sätt och detta anser jag vara högst militärhistoriskt och vetenskapligt intressant.

5.3 Tidigare forskning och teoretisk anknytning

Den tidigare forskningen har många kopplingar till uppsatsen men det som står ut är det som nämnts i forskningsläget under Lundgrens bok. Lundgrens teori om att Munckska kåren var en fascistisk ideologisk och social organisation som genom kommunistkräck lyckades legitimera att ta del av den statliga våldsmonopolet verkar vara något som går att utläsa ur materialet. Det är även denna teori som inspirerade valet av teorin för uppsatsen. Just Webers teori om våldsmonopol. Munckska kåren lyckades dock inte ta över det statliga våldsmonopolet utan försökte göra sig till en del av polisens legitima makt.

Som Weber säger är det inte endast staten som kan använda legitim makt inom samhället, utan även enskilda och organisationer som tillåts detta av staten. I detta fall var det polisen, särskilt Stockholmspolisen som utan statens legitima tillåtelse sanktionerade en legitim makt till kåren att använda vid polisen behov.

Max Webers teori om våldsmonopolet är en teori som är väldigt lämplig för att förklara de strukturer som leder till att organisationer väljer att ta till vapen, för att förklara varför detta är ett problem för samhället, och för att förklara de olika tillvägagångssätt de beväpnade organisationerna använde för att försöka ta del eller ta över den statliga exklusiva makten. Teorin är väldigt lämplig för att förklara hur staten byggde upp sin föreställda hotbild mot de olika organisationerna och förklarar varför denna hotbild inte är parallell till de resurser och den potentiella makten organisationerna egentligen skulle kunna förfoga över. Hotbilden för en organisation baseras på hur mycket risk staten anser att en organisation innebär för det statliga våldsmonopolet. Denna riskbedömning kommer därför att påverkas av gemensamma och motgående intressen hos de olika organisationerna. För att presentera detta kommer organisationerna att analyseras enskilt nedan.

Munckska kåren var som nämnt en beväpnad organisation som var i besittning av en stor mängd vapen men hade även mycket resurser i form av kontakter, pengar och manskaper. Organisationen hade ideologiska intressen men dess funktion var egentligen bara att bistå polisen med hjälp i händelse av främst en kommunistisk revolution. Munckska kårens uppgift, dess kontakter med högt uppsatta och dess starka samarbete med polisen är aspekter som gör att staten kunde ha ansett deras hotbild att vara mindre än den hade varit utan dessa aspekter. Detta betyder dock inte att hotet organisationen presenterade var försummat. Det starka samarbetet med polisen var inte ett statligt officiellt samarbete utan något som hände utan dess medvetande och endast på polisens befattning. Det är även möjligt att organisationen väntade på en kommunistisk revolution för att då kunna ta del av våldsmonopolet och sedan utnyttja krissituation till att ta över större delar av makten än polisen ursprungligen planerat för. Detta hade då möjliggjort det för organisation att utnyttja situationen för politiska och ideologiska intressen.

Även om Munckska kåren aldrig hade några som helst dåliga avsikter mot staten så skapar som sagt bara existensen av gruppen ett hot för de andra ideologierna vilket resulterar i en kapprustning mellan extremer för att säkerhetsställa sin egna ideologiska position och dess överlevnad i landet.

Sveriges fascistiska kamporganisation var även en ytterligare anti-kommunistisk organisation men med ett flertal skillnader från Munckska kåren. Till att börja med var denna organisation mindre i storlek, antal vapen, mängd resurser och hade inte lika många högt uppsatta kontakter. Kåren hade dock potentiellt ett samarbete med polisen som var på personlig nivå med polischefen då han påstås vara ledaren över organisationen. Denna organisation har inte lika mycket potential att påverka våldsmonopolet men dess motiv och dess oförutsägbarhet är av än större risk för staten än Munckska kåren.

Det kommunistiska partiet är i sig inte en officiell beväpnad organisation men delar av organisationen valde att ta till vapen för att säkra sin ideologi i Sverige. Denna organisation var i Sverige under mellankrigstiden den ideologiska organisation som hade tillgång till mest manskaper och vapen.

Organisationen hade tillgång till väldigt mycket resurser, både pengamässigt men även för krigföring till exempel tillverkningen av handgranater. Den kommunistiska organisationen hade inte bara mest vapen av dessa organisationer utan de hade även de tyngsta vapen. Dessa aspekter gör självklart att de medför en stark hotbild men en av de viktigaste aspekterna var kommunisträdslan som fanns i Sverige vid tiden. Det var för den svenska staten ett känt faktum att Sovjetunion väpnade andra nationer och uppmuntrade till nationella uppror och att denna strategi även inkluderade Sverige. Staten var på grund av detta rädd över en kommunistisk revolution men stockholmspoliserna var helt inställda på att en revolution skulle ske och gjorde allt de kunde för att försöka hindra detta. Kommunistiska talespersoner menade även på att kommunisterna kommer att ta till vapen när de är redo. Sammanlagt betyder detta att staten såg en oerhört stor hotbild från den kommunistiska organisationen.

Sillénkommunistiska stödorganisationen kan ses som en motsvarande organisation till Sveriges fascistiska kamporganisation. Det fanns tyvärr ingen information om dess resurser men om de ses som motsvariga till den fascistiska organisation kan det ändå antas att hotbilden skulle ses som större av staten bara grundat i att den var kommunistisk på grund av den dåvarande kommunistiska skrällen.

Landstormsföreningen var en för staten neutral organisation men det var den organisation som förmodligen hade störst manskap och som utan tvekan hade flest militärt utbildade medlemmar. Organisationen hade även tillgång till väldigt mycket resurser vilket inkluderade starka kontakter inom försvaret, ett starkt samarbete med försvaret, ett starkt samarbete med skytteklubbar, egna militära utbildningar och relativt mycket pengar. Organisationen hade alltså tillgång till ett väldigt stort antal utbild manskap inom krigföring samt tillgång till väldigt mycket vapen och militära resurser. Även fast organisationen var helt civil hade den ändå ett väldigt tätt samarbete med staten och inga uppgifter utanför att bistå Sveriges officiella Försvarsmakt. Att samarbetet var så pass tätt med staten och att det inte fanns några privata motiv inom organisationen ledde dock till att hotbilden av Landstormsföreningen sågs som i princip obefintlig. De sågs aldrig som ett hot utan som ett redskap för försvaret.

Skytteklubbar var den andra neutrala organisationen som lyftes i empirin. Dessa organisationer var i dåtidens Sverige oerhört utbredd i samhället och uppskattat av staten. Skytteklubbarna var de organisationer som förfogade över flest vapen och hade flest medlemmar vilket inkluderade folk i alla åldrar, även från väldigt ung ålder.

Skytteklubbarna sågs inte av staten som ett hot för våldsmonopolet eftersom att dess uppgift bara för att främja det svenska försvaret men antagligen även eftersom att de inte egentligen är en organisation utan skytteklubbar används som ett samlings ord för att de olika skytteklubbarna som fanns. Dess decentralisering innebar antagligen att de i sig inte sågs som ett hot och de fem sakkunniga diskuterade aldrig om ifall skytteklubbar potentiellt kan distribuera vapen vilket visade sig vara fallet då det kommunistiska partiet fick en stor mängd vapen av dem.

Att de fem sakkunniga inte diskuterade detta kan ses som märkligt då de diskuterade huruvida detta kan vara fallet med jaktsällskap.

Det syns tydligt i denna analys hur staten delvis baserat sin hotbild hos de olika organisationerna på ideologi och motiv. Skytteklubbar och Landstormsförening står helt utanför deras bild av vad som kan presentera ett hot mot våldsmonopolet medan de organisationer som är ideologiskt drivna ses som ett mycket större hot. Detta hot behöver inte vara direkt utan det kan vara genom att existensen av en organisation bidrar till en kapprustning från den andra sidan av det politiska spektrumet. Det syns dock tydligt att just de kommunistiskt ideologiska organisationerna implicerade den största hotbilden mot statens våldsmonopol.

5.4 Problematik

Uppsatsen är som alla andra arbeten inte helt utan problem. Ett av de största problemen med arbetet har varit det tillgängliga materialet. Det material som använts var inte i något mån dåligt i sig men det var inte alltid särskilt bra utformat för att kunna besvara de frågor som ställts. Något som gärna hade gjorts till en väldigt mycket högre nivå hade varit en kvantitativ jämförelse mellan de olika organisationerna. Problemet med detta är att det inte fanns tillräckligt mycket data om organisationerna för att kunna göra detta på ett utförligare sätt än det som gjorts. Den data som väl förts har varit asymmetrisk mellan organisationerna.

Till exempel fanns det bara en estimering för antal medlemmar i en av organisationerna och det var endast tre av fyra som hade en estimering för antal vapen.

Frågan om hur staten bildade sin hotbild av de olika organisationerna var även relativt svår att svara på då detta inte är något de rakt av nämner, en stor del av arbetet har därför gått ut på att tolka materialet och försöka tyda åsikter mellan raderna. Detta är inte något som kanske uppskattas särskilt högt i forskningssed men något som är väsentligt för delar av historia. Även om inte något står skrivet direkt innebär det inte att det inte finns information där som går att använda. Problemet med detta är att det då blir upp till författaren att tolka vilket då även innebär att resultaten kan skilja sig från forskare till forskare även om det är exakt samma material som används. Jag har i arbetet försökt att göra detta synligt genom att tyda på att jag inte konkret kan säga en viss sak, men att det tyder på att det är på ett visst sätt.

Ytterligare problem har varit att hitta litteratur till forskningsläget som passar ämnet bra samtidigt som de håller en bra vetenskaplig nivå. Majoriteten av den litteratur som använts för forskningsläget har varit relativt kort då det varit kapitel eller antologier från böcker. Utöver detta har även majoriteten av litteraturen ingen teoretisk utgångspunkt utan är rent av förklarande.

5.5 Fortsatt forskning

Fortsatt forskning inom ämnet skulle kunna innefatta relationen mellan mellankrigstidens stat och polisen, hur polisen fick möjlighet att agera som de gjorde utan att staten behövde få reda på det är något som idag kan verka väldigt orimligt men som då uppenbarligen var mycket möjligt. Hur mycket makt hade egentligen polisen? Ytterligare forskning som dock förmodligen hade varit svår att genomföra skulle vara att se på hur pass stark koppling det kommunistiska partiet hade med Sovjetunionen. Det verkar som att det var en väldigt vanlig uppfattning att de hade ett starkt samarbete men detta är inte något som framgick särskilt mycket alls på ett konkret sätt i materialet.

Sist men inte minst hade det även varit väldigt intressant att veta hur nära en kommunistisk revolution i Sverige under mellankrigstiden verkligen var? Det uppfattas utifrån materialet som att det ansågs som ett väldigt möjligt hot från vissa källor medan andra inte riktigt delade denna åsikt. Var skräcken för en kommunistisk revolution bara grundat i en generell kommunistisk skräck eller är det baserat på ett hot som verkligen var realistiskt i Sverige under denna tid?

6. Källförteckning

6.1 Referenslitteratur

Berglund, Louise. Ney, Agneta. Historikerns hantverk, *Om historieskrivning, teori och metod*. Författarna och studentlitteratur, 2015.

Eriksson, Fredrik. Ericson, Wolke. Åselius, Gunnar. *Från Savolaxbrigaden till Särskilda skyddsgruppen*. Nordic Academic Press, 2022.

Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Towns, Ann. Wängnerud, Lena. Metodpraktikan, *konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Författarna och Wolters Kluwer Sverige AB, 2017.

Linder, Jan. *Mellankrigstiden Sverige och Europa*. Författares Bokmaskin, 1993.

Nilsson, Bengt. *Historielärarnas förenings årsskrift 2003*. Historielärarnas förening, 2003.

Nilsson, Bengt. *Historielärarnas förenings årsskrift 2005*. Historielärarnas förening, 2005.

Max Weber, David S. Owen, Tracy B. Strong, Rodney Livingstone. *The Vocation Lectures: Science As A Vocation, Politics As a Vocation*. 2004.

Olofsson, Magnus. Arbetarhistoria idag. *Rapport från arbetarhistorikermötet i Landskrona i maj 2007*. Centrum för Arbetarhistoria, 2009.

6.2 Otryckta källor

Förslag till motivering.

Förslag till Bilagor till vapenvårds instruktion handvapen och kulsprutor(Bilagor VV!, hv o. Ksp) Bilaga XII utgångs bestämmelser m.m. (best) 1933 års upplaga.

Göteborgs detektivpolis.

Ink. till social-dept 30 okt 1931 justitiedepartementet.

Ink. till social-dept 30/10 1931 justitiedepartementet. Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet.

Kungl. Socialdepartementet Stockholm 30/1 1934.

Landstorms Mannen, Organ för Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund Maj 1933.

Pm angående förekomsten av väpnade sammanslutningar. Bilaga.

Sammanträde med sakkunniga den 17/2 1933.

Sammanträde med sakkunniga 23/3 1933.

Sammanträde med sakkunniga 31/3 1933.

Sveriges landstormsföreningars centralförbund bestämmelser för ungdomsavdelningar organisation och verksamhet. Stockholm 1933 bröderna Olofssons tryckeri.

Svensk författningssamling utkom från trycket den 15 juni 1916. Angående fastställande av grundstadgar för det av staten understödda frivilliga skytteväsendet.

Till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet.

Uppgifter av militärmyndigheter angående olovligt tillgrepp av vapen och ammunition.